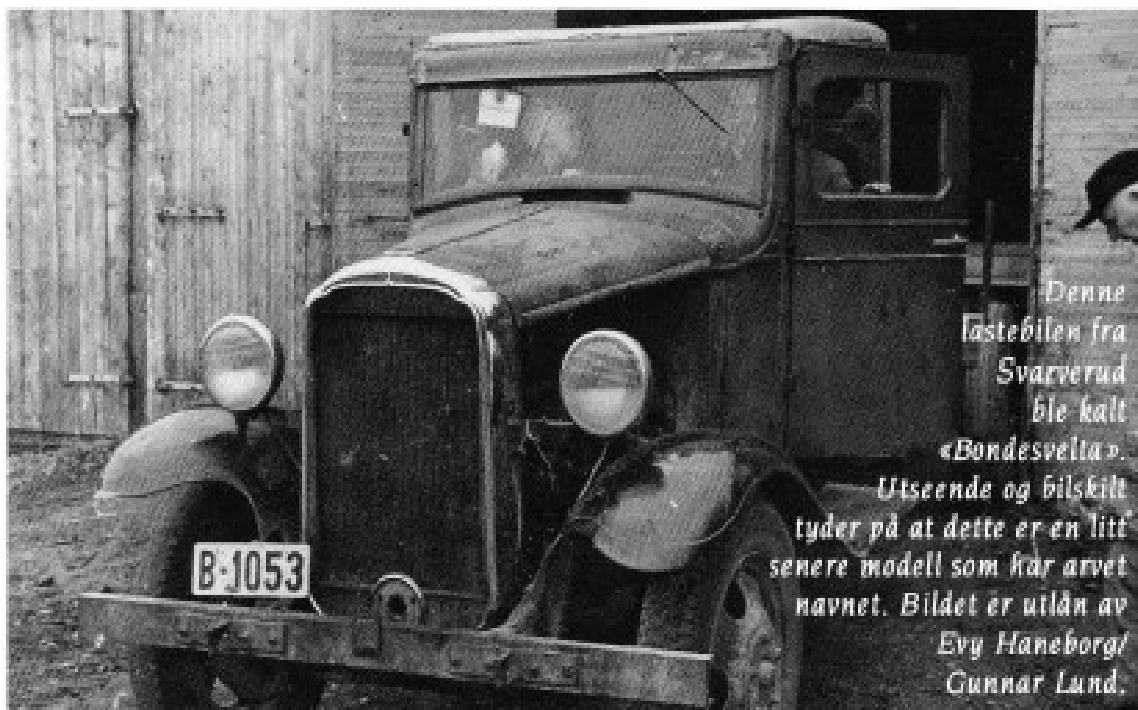

I biltrafikkens barndom

I Eidsberg bygdebok nr. 2 står det et lite stykke med denne tittelen. Det handler om de første bilene og de første bileierne her i bygda. Den første bileieren var premierløytnant Klingenberg som skaffet seg privatbil i 1912. Den gang trengte en ikke sertifikat for å kjøre bil, men allerede året etter ble det antagelig forandring, for 13. mai tok en eidsberging, Sigurd Jensen, sertifikat nr. 1 i Sarpsborg politidistrikt. Han begynte allerede året etter å kjøre drosje i Mysen med en Daimler Mercedes, en stor flott bil med karbidlykter, mye blank messing og utstyr som skremte både hester og folk langs veien! Kollektivtrafikken, for å bruke et mer moderne uttrykk, lå imidlertid litt foran. Allerede i 1909 kom den første rutebilen til bygda. Johan Østenby fra Rødnes hadde fra 1901 drevet post-og personbefordring med en heste-

dilligence mellom Mysen og Ørje. Sommeren 1909 satte han inn et motordrevet kjøretøy av merket «Koterås» på strekningen. Dette gikk bra på sommerstid, men om vinteren måtte hestedilligencen overta. Denne ordningen med bil om sommeren og hestedilligencen om vinteren ble brukt helt til 1920, før motorkjøretøy kunne brukes hele året. Motorkjøretøyene kunne skape problemer den gangen også, og førte til følgende vedtak i herredstyret: "Herredstyret uttaler som sin mening at da automobilkjørsel er yderst farlig for den almindelige færdsel i distriktet, bør den indskrenkes saaledes at der kjøres kun 2 dage i ugen, og i skarpe kurvinger maa terrenget undersøges førend fremkjørsel finder sted og kjørehastigheten ikke overstiger

15 km. i timen». I 1918 kom det i gang en godsroute mellom Ørje og Mysen, og i 1920-årene flere ruter på begge sider av Rødenesjøen til Mysen, flere ruter i Eidsberg og mot Oslo både for gods og personer.

All landverts varetransport hadde før jernbanens og bilenes tid foregått med hest. På Svarverud i Hærland var det et ganske stort sagbruk som leverte trelast på jernbanen. Transporten til stasjonen på Mysen ble utført av bøndene i nabolaget, og ble litt av deres inntektsgrunnlag. Bilene veide 1490 kg, og hadde firesylindret motor som ytet 24 hk i 1. gir og 7,9 hk i 4. gir. Håndbrems og girspak var plassert utenpå bilen. Passe fart var ca. 35 km i timen. I følge Hans Grini, Slitu, brukte bilen 1,5 liter bensin pr. mil. Han fortalte også at han hadde kjøpt bensin til 16 øre pr. liter!

I 1920 kjøpte eieren av Svarverud, A.J.F Haneborg en lastebil med oppladbare batterier og metallhjulringer, og en lasteevne på ca. 1 tonn, for å kjøre trelasten til Mysen. Folk døpte denne doningen for «Ruslelangsomt». Myndighetene forbød bruken av bilen fordi den var 5 cm for bred, selvsagt til glede for hesteeierne.

- Litt senere kjøpte Haneborg en liten bensindrevet Ford lastebil. Den hadde luftfylte hjul og gjorde flere vendinger om dagen. Den tok da fra hesteeierne en god del av inntekten deres og folkevittigheten kalte den for «Bondesvelta».

Lastebilene vokste noe etterhvert, men det tok sin tid og helt frem til 1950-åra var en 3-tonns lastebil en ganske stor og vanlig størrelse på en lastebil.

Også personbiler kom det flere av etterhvert. I «Indre» av 15. april 1981 er det et intervju med Hans Grini, Sletner som blant annet forteller om herrene Anton Korterud, Hans Johansen, Thor Østbye og Ernst Grini, som samlet dro til Tyskland og kjøpte 10 Brennabor biler i Brandenburg Tyskland høsten 1919. Det skal ha vært staselige biler med mye blank messing. De kom med jernbanen i forede trekasser, - men hjulene hadde treringer. I tyveårene ble det etterhvert mange bilmerker, og flere kjøpere på det norske markedet. Det begynte å ligne på det vi, som er født i første

halvdel av det tyvende århundre, kan huske. Litt bedre veier, mer trafikk og større fart, medførte kanskje større krav til sjåførene, både med kjøreferdighet og ansvarlighet, som f.eks.: *Han Aage hadde vært på Grand og tatt ei brødiskive og to-tre halvliter. Han sto utenfor og sveivet i gang lastebilen sin da en politimann kom og spurte: - «Skal du kjøre bil nå da, Aage?» - «Nei, det er jo han inne i bilen som skal kjøre», svarte Aage. - « Det sitter ingen i bilen», sa politimannen. - «Hæ, sitter det ingen i bilen, sier du?» - "Da står ette jeg her og sveiver", sa Aage, slapp sveiva og gikk.*

Kristian Berger

